

Smil kun hvis du vil

Kvinder i opbrud på Arken giver ny kraft til bølgen af udstillinger af og diskussioner om kvinders billeder.

Av Stense Andrea Lind-Valdan 24.02.22 Kritikk

Luna Scales, *Fysisk statusrapport 2.0*, 2021 (videostill). Courtesy kunstneren.

På en kold, grå februardag stod jeg forleden med min lillesøster på en sandwichbar i Ishøj. Jeg havde inviteret hende med på Arken for at se *Kvinder i opbrud* og nu var vi sultne. Med 15 år imellem os bestilte og betalte jeg for min søsters mad. Oppe ved kassen stod hun lidt bagved mig, i sin egen indadvendte fred, helt uden for den praktiske udveksling jeg havde med sandwichmanden.

Kvinder i opbrud

Arken Museum for Moderne Kunst, Ishøj
5. februar 2022 — 14. august 2022

«Smil!» sagde sandwichmanden og kiggede på min lillesøster.

«Hvad?» sagde hun desorienteret.

«Smil!» gentog han. Min søster kiggede på mig og så beklemt ud.

Vi har fået den besked ud af det blå fra fremmede mænd så mange gange før. Vi er trætte af at smile på kommando, men også trætte af – og bange for – konflikter.

«Kun hvis du vil,» sagde jeg og min lillesøster svarede lettet og, henvendt til mig, med et lille smil:

«Ja, kun hvis jeg vil».

Et smil er åbenbart 'bare' et smil for sandwichmanden, der virkede tilfreds med sin indsats for at få min søsters udtryk til at forandre sig fra indadvendt kontemplerende til opmærksomhedsgivende, imødekommende, pleasende. For mig og min søster udtrykte hendes smil noget andet.

Almindelig høflighed og diplomati får verden til ikke bryde sammen hurtigere, end den allerede gør. Det er alle mennesker ansvarlige for dag til dag. Også kvinder. Min pointe er, at hvis han virkelig ønskede, at min lillesøster fik et oprigtigt smil på læben, kunne han have sagt: «I ser trætte ud, lang dag». Eller bare: «Velkommen». For hvis skyld skal den unge kvinde smile?

Episoden var ikke slem, vi fik afmonteret situationen på 30 sekunder. Men det er da slående, at det var den allerførste udveksling med en fremmed mand, efter vores netop afsluttede besøg på en udstilling, der netop handler om billeder af kvinder, kvinders billeder, forhandlingen om og retten til at udtrykke sig både kunstnerisk og personligt. Den handler om kønsroller og -identiteter igennem de seneste 150 år.

Udstillingen begynder uden for de egentlige udstillingssale med værket *Om: De tomme sider* (2014/2020) af Ditte Ejlerskov og EvaMarie Lindahl. De to kunstnere retter, meget høflig og konstruktiv, henvendelse til direktøren for forlaget Taschen om den voldsomme mangel på kvinder i *Basic Art*, en serie små monografiske bøger om betydningsfulde kunstnere. Af samlede 89 monografier i serien er fem om kvindelige kunstnere. *Kvinder i opbrud* viser værker af 64 kunstnere, hvoriblandt jeg kan tælle otte mandlige.

På trods af Arkens dominerende, rå og stikkende, for ikke at sige maskuline, arkitektur udfolder udstillingen sig elegant i sine sale. Det forventningsfuldt dramatiske lille oliemaleri *En lille pige ved en rød låge* (1880'erne) af Sophie Holten (1858-1930) inviterer indenfor og derefter bevæger man sig langsomt, men ikke helt kronologisk, fremad i tid. Placeringen af de forskellige værker, der spænder over maleri, skulptur, fotografi, video og større installationer, er vidunderligt associativ og lokker mig gennem udstillingen med en usædvanlig lethed. Næsten lige efter at pigen er kommet ud gennem lågen, ser jeg hende for eksempel gå igen i Paula Regos (f. 1935) serie af rå blyantstegninger fra 2001, men nu med en del mere livserfaring: *Afsky*, *Forlegenhed*, *Foragt*, *Væmmelse* hedder værkerne, som alle forestiller en kvinde i let lingeri siddende på en stol, efter et møde, er min klare fortolkning, med en mand.

Paula Rego, *Repugnance*, 2001, blyant på papir, Indrammet: 60 x 52.5 cm, papirstørrelse: 42 x 29.7 cm. Courtesy Ostrich Arts Ltd.

Sådan får værkerne mange steder nye lag i kraft af hinanden. En sal, der fungerer særlig godt, rummer Luna Scales' (f. 1992) skinbarlige videoværk, *Fysisk statusrapport 2.0* (2021) om kvindesyn og muskelsygdom, og Louise Bourgeois' (1911-2010) serie af raderinger *Anatomi* (1998-90), der både er abstrakte og figurative, men alle drejer sig om krop og (dys)funktioner. Jeg ser den hvilende hånd på den smukke, bløde, utrolig hvide kvindefigurer i Scales' værk igennem Bourgeois' fragile hofte-skåls- og lårbensradering, og pludselig ser hånden rødt anspændt og helt forkrampet ud.

Samme sal byder også på de mest abstrakte værker. I hvert fald er der en surrealistisk linje, som forbinder sig til abstraktionen. Lee Millers fotografiske kropsstudier fra 1930 for eksempel, hvor kroppen mest ligner en dysmorfisk klump, og Lea Guldditte Hestelunds *Mantodea CM_0484* (2018), et bæltedyragtigt marmorobjekt malet med cyanblå på maven og nænsomt lagt på et kubisk leje af let eftergivende skummateriale. Det klæder udstillingen at åbne for det abstrakte i den ellers meget figurative, på grænsen til tegneserieagtige æstetik, som mange af de øvrige værker arbejder med. En subtil hvisken om, at arbejdet med kønskoder indbefatter forholdet mellem det figurative, det abstrakte og det konkrete (og deres indbyrdes surrealistiske folder).

Der er som tidligere nævnt et par mandlige kunstnere med på udstillingen. De fleste af deres værker virker dog malplacerede. Måske kan indlemmelsen af det store J.F. Willumsen-værk *Den nøgne pige* (1922) af en nøgen kvinde, liggende henslængt i græsset, retfærdiggøres med, at Lene Adler Petersen behandler det i sin collageserie *Udklip på papir med kvindetegnet* (1974), som hænger lige ved siden af. Men alligevel er der noget besynderligt over, at Willumsen-værket skal være med på udstillingen, når man tænker på, at det drejer sig om et særdeles klassisk seksualiseret, patriarkalsk blik på kvinden, hvilket næsten samtlige af de øvrige mænds værker også præsterer. Havde Lene Adler Petersens version ikke været nok?

Det kunne have bidraget stærkere til udstillingens tema, og måske også til et ikke kun kvindeligt opbrud fra den indsnævrende kønsskematik og -dynamik, hvis mandeværkerne var udvalgt igennem spørgsmålet om, hvad det så vil sige at være mand? Mandlige feminister, hjemmegående fædre, crossdressere, transkønnede, queer, interseksuelle, flydende, sårbare, åbne. Findes der værker af (hetero cis-) mænd, der anerkender og tematiserer det? Eller forstår vi simpelthen mænds billeder anderledes? Det er en vinkel, jeg tit savner i mainstream-kønsdiskussionen, som for det meste tager udgangspunkt i kvinden som den, der skal være rummelig både for udvidelsen af køns-kategorier og for stampende konservative patriarkalske holdninger, der altså også vil anerkendes.

Det er nu kun cirka otte ud af 117 værker, jeg her forstyrrer af. Hvis man omvendt skulle være af den opfattelse, at køn bare ikke betyder noget, har *Kvinder i opbrud* også stadig en masse at byde på. Det er en sjældenhed, at en gruppeudstilling er så velinstalleret – for eksempel er det en ren fornøjelse at følge den formelle logik, der ligger i værksammensætningerne, placeret så de spejler hinanden i former, farver eller komposition. Samtidig er værkerne ikke tyngt af at skulle formidle en specifik kuratorisk teori, men kan ånde selvstændigt og således bidrage stærkere til den teoretiske helhed, hvis man vil have den med.

Jeg kan ikke rigtig udlede af det tilgængelige formidlingsmateriale, hvem der egentlig har kurateret udstillingen. Hovedartiklen i kataloget, *En køn historie*, der intelligent og velskrevet gennemgår og motiverer store dele af værkudvalget, er forfattet af kunsthistoriker og museumsinspektør på museet, Nanna Stjernholm.

Her på falderebet er der en sidste lille ting, jeg savner. Den ældre kvindes krop. Stort set alle værker i udstillingen har en glathed over sig, både i udtryk og i deres kredsen om den unge, stramme krop. En lidt mere flosset kant eller direkte aggression hist og her havde ikke skadet. Jeg tager til takke med videoværket *Ever Is Over All* (1997) af Pipilotti Rist, hvori en kvinde i balkjole vandrer ned ad en gade, mens hun med en kulørt blomsterstang smadrer bilruder, der splintrer i slowmotion. Se, der sidder min søster og smiler.

Sophie Holten, *En lille pige ved en rød låge*, 1880'erne. Udlånt fra Øregaard Museum. Foto Ole Haupt.

Kvinder i opbrud

Arken Museum for Moderne Kunst, Ishøj
5. februar 2022 — 14. august 2022
